

SKOV ÆG I IN.

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)
z dnia 10 stycznia 2006 r. *

W sprawie C-402/03

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Vestre Landsret (Dania) postanowieniem z dnia 26 września 2003 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 września 2003 r., w postępowaniu:

Skov Æg

przeciwko

Bilka Lavprisvarehus A/S

i

Bilka Lavprisvarehus A/S

przeciwko

Jette Mikkelsen,

Michaelowi Due Nielsenowi,

* Język postępowania: duński.

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann (sprawozdawca), C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann i J. Makarczyk, prezesi izb, C. Gulmann, J.N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász i G. Arestis, sędziowie,

rzecznik generalny: L.A. Geelhoed,
sekretarz: H. von Holstein, zastępca sekretarza,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 listopada 2004 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Skov Æg przez G. Letta i U. Christrupa, advokaterne,
- w imieniu Bilka Lavprisvarehus A/S przez J. Rostocka-Jensena, advokat,
- w imieniu J. Mikkelsen i M. Due Nielsena przez J. Andersena, advokat,
- w imieniu rządu duńskiego przez J. Moldego, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez P. Bieringa, advokat,

- w imieniu rządu hiszpańskiego przez L. Fraguas Gadeę i E. Braquehaisa Conesę, działających w charakterze pełnomocników,

- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez N.B. Rasmussena i G. Valero Jordaneę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 20 stycznia 2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 85/374/EWG z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe (Dz.U. L 210, str. 29 zwanej dalej „dyrektywą”).

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu zawisłego, z jednej strony, pomiędzy J. Mikkelsen i M. Due Nielsenem (zwanymi dalej „poszkodowanymi”) a Bilka Lavprisvarehus A/S (zwaną dalej „Bilka”), a z drugiej strony, pomiędzy Bilką a Skov Æg (zwaną dalej „Skov”) w przedmiocie naprawienia szkody poniesionej przez poszkodowanych w następstwie spożycia jaj oferowanych do sprzedaży przez Bilkę i wyprodukowanych przez Skov.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Jak wskazuje pierwszy motyw dyrektywy, jej wydanie jest wyrazem przeświadczenia, że „zbliżanie ustawodawstw państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności producenta za szkody wyrządzone wadliwością jego produktów jest niezbędne, ponieważ istniejące rozbieżności mogą zakłócać konkurencję i wpływać na przepływ towarów wewnątrz wspólnego rynku oraz pociągać za sobą zróżnicowanie poziomu ochrony konsumenta”.

4 Zgodnie z brzmieniem drugiego motywu dyrektywy ustanowiony przez nią reżim odpowiedzialności opiera się na założeniu, iż „niezależna od winy odpowiedzialność ze strony producenta jest jedynym właściwym środkiem rozwiązania tego problemu, charakterystycznego dla obecnych czasów rosnącej technicyzacji, poprzez sprawiedliwe rozłożenia ryzyka tkwiącego w nowoczesnej technologicznie produkcji”.

5 Artykuł 1 dyrektywy przewiduje, że:

„Producent jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez wadę w jego produkcie”.

6 Artykuł 3 dyrektywy stanowi:

„1. »Producent« oznacza producenta [wytwórcę] produktu gotowego, producenta każdego surowca lub producenta [wytwórcę] części składowej i każdą osobę, która przedstawia się jako producent, umieszczając swą nazwę [firmę], znak handlowy lub inną wyróżniającą cechę na produkcie.

2. Bez uszczerbku dla odpowiedzialności producenta każda osoba, która przywozi produkt do Wspólnoty w celu sprzedaży, najmu, leasingu albo jakiejkolwiek formy dystrybucji w toku swej działalności gospodarczej, uważana jest w rozumieniu niniejszej dyrektywy za producenta i odpowiada jak producent.

3. W przypadku gdy producenta produktu nie można zidentyfikować, każdy dostawca produktu będzie traktowany jak jego producent, chyba że poinformuje osobę poszkodowaną w rozsądnym terminie o tożsamości producenta lub osoby, która dostarczyła mu produkt. To samo stosuje się w przypadku produktu przywożonego, jeżeli brak na nim wskazania tożsamości importera, określonego w ust. 2, nawet jeżeli nazwa producenta jest wskazana”.

- 7 Odnosząc się do pociągnięcia producenta do odpowiedzialności, art. 4 wskazuje, że „na osobie poszkodowanej spoczywa ciężar udowodnienia szkody, wady i związku przyczynowego między wadą a szkodą”. Artykuł 7 zawiera wykaz przypadków, w których producent nie ponosi odpowiedzialności. Pośród nich figurują w szczególności sytuacje, gdy producent nie wprowadził produktu do obrotu, wada nie istniała w momencie wprowadzenia produktu do obrotu, produkt nie został wyprodukowany w celu dystrybucji, wada wynika ze zgodności produktu z przepisami bezwzględnie wiążącymi wydanymi przez władze publiczne oraz gdy stan wiedzy naukowej i technicznej w momencie wprowadzenia produktu do obrotu nie pozwalał na wykrycie wady.
- 8 Odnosząc się do kwestii stosunków pomiędzy reżimem odpowiedzialności ustanowionym dyrektywą a ustawodawstwami krajowymi, art. 13 dyrektywy przewiduje, że:

„Niniejsza dyrektywa nie narusza uprawnień przysługujących osobie poszkodowanej z tytułu odpowiedzialności kontraktowej [umownej] lub niekontraktowej [poza-umownej] lub szczególnego systemu odpowiedzialności istniejącego w chwili ogłoszenia [notyfikacji] dyrektywy”.

Uregulowania krajowe

- 9 Z uwag przedstawionych przez rząd duński wynika, że przed wydaniem dyrektywy odpowiedzialność zarówno producenta, jak i dostawcy za produkt wadliwy była uregulowana w Danii w oparciu o orzecznictwo. W jego świetle ocena odpowiedzialności za produkty wadliwe była dokonywana w oparciu o przepisy ogólne dotyczące odpowiedzialności cywilnej, zasadzające się na pojęciu winy. Ewolucja orzecznictwa spowodowała jednak, że w niektórych przypadkach przyjęto odpowiedzialność producenta nawet w okolicznościach braku winy. Co do dostawcy, ponosił on odpowiedzialność jak podmioty gospodarcze działające na wcześniejszych etapach procesu produkcji i dystrybucji.
- 10 Transpozycja dyrektywy dokonana została w Danii ustawą nr 371 z dnia 7 czerwca 1989 r. o odpowiedzialności za produkty wadliwe, zmienioną ustawą nr 1041 z dnia 28 listopada 2000 r. (zwaną dalej „ustawą nr 371”). Rząd duński wyjaśnił, że ustawa nr 371 z jednej strony opierała reżim odpowiedzialności za produkty wadliwe przewidziany dyrektywą na odpowiedzialności producenta, z drugiej zaś strony potwierdzała zasadę orzecznictwa, zgodnie z którą dostawca ponosi odpowiedzialność jak podmioty gospodarcze poprzedzające go kolejno w obrocie produktem. W pozostałym zakresie utrzymano stosowanie wcześniejszych zasad orzecznictwa.
- 11 Artykuł 4 ustawy nr 371 definiuje pojęcie „producenta” i „dostawcy” w następujący sposób:

„1. Jak producent jest traktowany każdy, kto wytwarza produkt gotowy, półprodukt lub surowiec, każdy, kto wytwarza lub dokonuje zbioru produktów naturalnych, jak również każdy, kto przedstawia się jako producent, umieszczając na produkcie swoją firmę, znak towarowy lub inne oznaczenie odróżniające.

2. Jak producent jest również traktowany każdy, kto przywozi produkt do Wspólnoty w celu jego sprzedaży, najmu, leasingu albo jakiegokolwiek formy dystrybucji w ramach swej działalności gospodarczej.

3. Jak dostawca jest traktowany każdy, kto wprowadza produkt do obrotu w ramach swej działalności gospodarczej, a nie jest traktowany jak producent.

[...]”.

- 12 Artykuł 6 tej ustawy ustanawia zasadę odpowiedzialności producenta za produkt wadliwy. Artykuł 10 ustawy przewiduje, że:

„Dostawca ponosi bezpośrednią odpowiedzialność za wady w produkcie wobec poszkodowanych i odbiorców produktu w ramach łańcucha dystrybucji”.

- 13 Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy nr 371 dostawcy, który wypłacił poszkodowanemu odszkodowanie za szkodę spowodowaną produktem wadliwym, służy roszczenie regresowe względem podmiotów gospodarczych działających na wcześniejszych etapach procesu produkcji i dystrybucji.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 14 Wskutek spożycia jaj zakupionych w sklepie należącym do Bilki, która nabyła je u producenta, czyli Skov, poszkodowani zachorowali na salmonellozę.

15 Poszkodowani wnieśli powództwo przeciw Bilka, która wystąpiła z roszczeniem przeciwko Skov jako producentowi.

16 W wyroku z dnia 22 stycznia 2002 r. Aalborg Byret orzekał, iż jaja były produktem wadliwym, że istniał związek przyczynowy pomiędzy wadą a poniesioną szkodą oraz że nie wykazano żadnej winy po stronie poszkodowanych. Bilka została zobowiązana do zapłaty odszkodowania na rzecz poszkodowanych, a Skov do zwrotu kwoty odszkodowania wypłaconej przez Bilkę.

17 W tych okolicznościach, rozpatrując apelację wniesioną przez Bilkę i Skov, Vestre Landsret postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy ustawowy reżim odpowiedzialności, zgodnie z którym dostawca ponosi bez ograniczeń, jak producent, odpowiedzialność wynikającą z dyrektywy [...], pozostaje z nią w sprzeczności?

2) Czy ustanowiony w orzecznictwie reżim odpowiedzialności, zgodnie z którym dostawca ponosi bez ograniczeń określoną w orzecznictwie odpowiedzialność za szkodę na mieniu lub osobie konsumenta wyrządzoną wadą w produkcie wynikającą z winy po stronie producenta, pozostaje w sprzeczności z dyrektywą [...]?

3) Czyniąc odesłanie do:

— protokołu [z 1025 posiedzenia] Rady Ministrów [z dnia 25 lipca 1985 r.], w którym stwierdza się w pkt 2:

»jeśli chodzi o wykładnię art. 3 i 1[3], Rada i Komisja są zdania, że nie ma przeciwwskazań, by każde z państw członkowskich wprowadziło do ustawodawstwa krajowego przepisy dotyczące odpowiedzialności pośredników, jako że ich odpowiedzialność nie została uregulowana dyrektywą. Istnieje również zgoda co do faktu, iż na mocy dyrektywy państwa członkowskie mogą ustanowić przepisy dotyczące ostatecznego, solidarnego podziału odpowiedzialności pomiędzy wielu odpowiedzialnych producentów (zob. art. 3) i pośredników« [tłumaczenie nieoficjalne],

— artykułu 13 dyrektywy [...],

stawia się pytanie, czy uregulowanie przez państwo członkowskie w drodze ustawy odpowiedzialności dostawcy za produkt wadliwy przy zdefiniowaniu pojęcia dostawcy, jak w art. [4] ust. 3 zdanie pierwsze ustawy [nr 371], jako każdego, kto w ramach swej działalności gospodarczej wprowadza produkt do obrotu, a nie jest jednocześnie traktowany jak producent w rozumieniu definicji z art. 3 dyrektywy w sprawie odpowiedzialności za produkt wadliwy, pozostaje w sprzeczności z dyrektywą?

4) Czy pozostaje w sprzeczności z dyrektywą [...] przepis ustawowy państwa członkowskiego dotyczący odpowiedzialności za produkt wadliwy, na mocy którego to przepis dostawca — nie będąc producentem ani nie będąc traktowany, zgodnie z art. 3 dyrektywy, jak producent, ponosi odpowiedzialność:

— jak producent w rozumieniu dyrektyw?

- na podstawie orzecznictwa z zakresu odpowiedzialności za szkodę na mieniu i osobie konsumenta wyrządzoną produktem wadliwym, za winę po stronie producenta?

Przedmiotowy przepis ustawowy zakłada, że:

- a) dostawcą jest każdy, kto w ramach swej działalności gospodarczej wprowadza produkt do obrotu, a nie jest traktowany jak producent (art. [4] ust. 3 zdanie pierwsze ustawy [nr 371]);
 - b) producent może zostać pociągnięty do odpowiedzialności, co zwalnia od odpowiedzialności dostawcę (art. 10 ustawy [nr 371]);
 - c) dostawcy służy roszczenie regresowe przeciwko producentowi (art. 11 ust. 3 ustawy [nr 371]).
- 5) Czy pozostaje w sprzeczności z dyrektywą [...] wcześniejsza od niej zasada orzecznictwa państwa członkowskiego, na mocy której dostawca — nie będąc producentem ani nie będąc traktowany jak producent w rozumieniu art. 3 dyrektywy, odpowiada:

- jak producent w rozumieniu dyrektywy?

— na podstawie orzecznictwa z zakresu odpowiedzialności za szkodę na mieniu i osobie konsumenta wyrządzoną produktem wadliwym, za winę po stronie producenta?

Przedmiotowa zasada orzecznictwa zakłada, że:

- a) dostawcą jest każdy, kto w ramach swej działalności gospodarczej wprowadza produkt do obrotu, a nie jest traktowany jak producent (art. [4] ust. 3 pkt 1 ustawy [nr 371]);

- b) producent może zostać pociągnięty do odpowiedzialności, co zwalnia od odpowiedzialności dostawcę (art. 10 ustawy [nr 371]);

- c) dostawcy służy roszczenie regresowe przeciwko producentowi (art. 11 ust. 3, ustawy [nr 371])”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 18 W pytaniach, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zapytuje w istocie, czy regulacja państwa członkowskiego dotycząca odpowiedzialności dostawcy, na mocy której dostawca odpowiada jak producent, pozostaje w sprzeczności z dyrektywą.

- 19 W tych okolicznościach należy przypomnieć, że na mocy art. 1 dyrektywy odpowiedzialność producenta jest odpowiedzialnością na zasadzie ryzyka. Wskazuje na to wprost motyw drugi dyrektywy. Wynika to również z enumeratywnego wyliczenia w art. 4 dyrektywy elementów dowodu, których ciężar leży po stronie poszkodowanego, jak z określonych w art. 7 okoliczności wyłączających odpowiedzialność producenta.
- 20 Sąd odsyłający zapytuje, czy, po pierwsze, przepis prawa krajowego przenoszący na dostawcę odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, którą na mocy dyrektywy ponosi producent, a po drugie, zasada prawa krajowego przenosząca na dostawcę odpowiedzialność za winę po stronie producenta, pozostają w sprzeczności z dyrektywą.
- 21 W celu udzielenia odpowiedzi na przedłożone pytania należy tytułem wstępu określić zakres dokonanej dyrektywą harmonizacji.

W przedmiocie zakresu harmonizacji dokonanej dyrektywą

- 22 W wyrokach: z dnia 25 kwietnia 2002 r. w sprawach C-52/00 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-3827, pkt 16, C-154/00 Komisja przeciwko Grecji, Rec. str. I-3879, pkt 12 i C-183/00 González Sánchez, Rec. str. I-3901, pkt 25 Trybunał orzekł, iż zakres swobody oceny, którą dysponują państwa członkowskie w zakresie regulacji odpowiedzialności za produkt wadliwy jest w całości zdeterminowany dyrektywą i należy go określić na podstawie jej treści, celu i logiki.
- 23 Zbadawszy rzeczony kryteria, Trybunał wywiódł, iż dyrektywa, w dziedzinach, które reguluje, przeprowadza całkowitą harmonizację przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich (ww. wyroki w sprawach Komisja przeciwko Francji, pkt 24 i Komisja przeciwko Grecji, pkt 20).

- 24 Na gruncie niniejszego postępowania poszkodowani i rząd duński podnieśli, że dyrektywa nie dokonuje całkowitej harmonizacji odpowiedzialności za produkt wadliwy, lecz wyłącznie odpowiedzialności producenta wadliwego produktu. Opierając się na treści art. 1 i 3 dyrektywy, utrzymują oni, iż dyrektywa ta nie reguluje odpowiedzialności dostawcy, pozostawiając państwom członkowskim pewien zakres swobodnej oceny w przedmiocie określenia kręgu podmiotów odpowiedzialnych.
- 25 Artykuł 1 dyrektywy przewiduje odpowiedzialność z tytułu szkody wyrządzonej wadą w produkcie, obciążając ją producenta przedmiotowego produktu.
- 26 Pojęcia „szkody”, „wady” i „produktu” zostały zdefiniowane, odpowiednio w art. 9, 6 i 2 dyrektywy. Pojęcie „producenta” zostało zdefiniowane w art. 3 dyrektywy. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu pojęcie to oznacza wytwórcę produktu. Ustęp 2 tego przepisu do zakresu pojęcia „producent” włącza importera produktu do Wspólnoty. Na podstawie art. 3 ust. 3 dyrektywy, jeżeli producenta produktu nie można zidentyfikować, dostawca jest traktowany jako producent, chyba że poinformuje osobę poszkodowaną w rozsądnym terminie o tożsamości swego dostawcy.
- 27 Przyczyny powodujące, że oparcie reżimu odpowiedzialności w dyrektywie na odpowiedzialności producenta wydawało się właściwe, zostały wyrażone w art. 1 lit. c) uzasadnienia do projektu dyrektywy [dokument COM (76) 372 wersja ostateczna (Dz.U. C 241, str. 9)], do którego odwoływał się rząd duński. Rzeczone uzasadnienie, odnoszące się do art. 1 i 2 projektu, które stały się bez istotnych zmian art. 1 i 3 dyrektywy, można podsumować w następujący sposób.
- 28 Przyznając, iż możliwość pociągnięcia dostawcy do odpowiedzialności za produkt wadliwy stosownie do szczegółowych zasad przewidzianych w dyrektywie ułatwiłaby dochodzenie roszczeń przez poszkodowanych na gruncie postępowań sądowych, należy zauważyć, iż dogodność ta zostałaby drogo opłacona poprzez zobowiązanie

dostawców do ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej za produkt wadliwy, co doprowadziłoby do znacznego podrożenia produktów. Poza tym prowadziłyby do zwielokrotnienia spraw przed sądami, ponieważ dostawca pożywałby z kolei swego dostawcę, dochodząc aż do producenta. Uwzględniając, iż w znacznej większości przypadków dostawca ogranicza się do odsprzedaży produktu, który zakupił, i że tylko producent ma sposobność oddziaływania na jego jakość, uznano za właściwe skoncentrowania odpowiedzialności za produkt wadliwy na producencie.

- 29 Z powyższych uwag wynika, iż decyzja o oparciu przyjętego w dyrektywie reżimu odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez produkty wadliwe na — co do zasady — odpowiedzialności producenta, a tylko w ograniczonych przypadkach na odpowiedzialności importera i dostawcy, została podjęta po rozważeniu ról pełnionych przez różne podmioty gospodarcze uczestniczące w łańcuchu produkcji i sprzedaży.
- 30 Wbrew opinii, jaką wyrażają poszkodowani i rząd duński, art. 1 i 3 dyrektywy nie ograniczają się do uregulowania odpowiedzialności producenta wadliwego produktu, ale określają tych spośród zaangażowanych zawodowo w proces produkcji i sprzedaży, którzy ponoszą odpowiedzialność ustanowioną na mocy dyrektywy.

W przedmiocie przeniesienia na dostawcę odpowiedzialności na zasadzie ryzyka, ponoszonej na mocy dyrektywy przez producenta

- 31 W pierwszej części pytań sąd odsyłający zapytuje, czy dyrektywę należy interpretować w taki sposób, że przepis prawa krajowego, na mocy którego dostawca ponosi bez ograniczeń odpowiedzialność na zasadzie ryzyka nałożoną na mocy dyrektywy na producenta, pozostaje z nią w sprzeczności.

- 32 Należy w tym względzie stwierdzić, iż krąg podmiotów odpowiedzialnych, przeciw którym osoba poszkodowana ma prawo wnieść sprawę na podstawie przewidzianego dyrektywą reżimu odpowiedzialności, został określony w art. 1 i 3 dyrektywy (zob. pkt 29 i 30 niniejszego wyroku).
- 33 Ponieważ dyrektywa, jak to zostało przypomniane w pkt 23 niniejszego wyroku, przeprowadza w dziedzinach, które reguluje, całkowitą harmonizację, określenie kręgu podmiotów ponoszących odpowiedzialność dokonane w jej art. 1 i 3 winno być traktowane jako wyczerpujące.
- 34 Artykuł 3 ust. 3 dyrektywy przewiduje odpowiedzialność dostawcy, w przypadku gdy producenta nie można zidentyfikować. Przewidując w art. 10 ustawy nr 371, iż dostawca ponosi bezpośrednią odpowiedzialność za wady produktu wobec osób poszkodowanych, ustawodawca duński rozszerzył, poza granice przewidziane dyrektywą, krąg podmiotów, przeciwko którym poszkodowany ma prawo wnieść sprawę zgodnie z przewidzianym dyrektywą reżimem odpowiedzialności.
- 35 Rząd duński podnosi, że ustawodawstwo krajowe nie przewiduje niezależnej odpowiedzialności dostawcy, ponieważ dostawca jest bezpośrednio odpowiedzialny wobec poszkodowanych jedynie w przypadku gdy producent, przeciw któremu służy mu roszczenie regresowe, ponosi odpowiedzialność. Dostawca jest zatem odpowiedzialny solidarnie z tytułu rękojmi.
- 36 Okoliczność ta nie ma znaczenia dla sprawy. Poza faktem, iż reżim wprowadzony powołaną ustawą krajową obciąża dostawcę obowiązkiem, który prawodawca wspólnotowy uznał za nieuzasadniony (zob. pkt 28 niniejszego wyroku), powoduje on również zwielokrotnienie spraw przed sądami, którego uniknięcie ma właśnie na

celu powództwo przysługujące poszkodowanemu, na zasadach określonych w art. 3 dyrektywy, bezpośrednio przeciwko producentowi (zob. ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Francji, pkt. 40 i pkt 28 niniejszego wyroku).

37 Wynika stąd, że dyrektywę należy interpretować w taki sposób, że przepis prawa krajowego, zgodnie z którym dostawca ponosi bez ograniczeń odpowiedzialność, jaką dyrektywa nakłada na producenta, pozostaje z nią w sprzeczności.

38 Rząd duński utrzymuje niemniej jednak, że art. 13 dyrektywy, zgodnie z którym dyrektywa nie ogranicza praw przysługujących osobie poszkodowanej z tytułu odpowiedzialności umownej lub pozaumownej, może dostarczyć podstawy prawnej do rozszerzenia na dostawcę odpowiedzialności, ponoszonej zgodnie z reżimem przyjętym przez dyrektywę przez producenta.

39 W tym względzie należy przypomnieć, że w ww. wyrokach w sprawach: Komisja przeciwko Francji (pkt 21), Komisja przeciwko Grecji (pkt 17) i González Sánchez (pkt 30) Trybunał, po przeprowadzeniu analizy treści, celu i logiki dyrektywy, orzekł, iż art. 13 nie można interpretować w taki sposób, by pozostawiał on państwom członkowskim możliwość utrzymania innego niż przewidziany dyrektywą, ogólnego reżimu odpowiedzialności za produkt wadliwy.

40 Rząd duński postuluje przeprowadzenie rewizji dotychczasowego orzecznictwa w świetle oświadczenia dotyczącego art. 3 i 1 ust. 3, zamieszczonego w pkt 2 powołanego wyżej protokołu z posiedzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1985 r.,

zgodnie z którym przepisy te nie stoją na przeszkodzie temu, by każde państwo członkowskie wprowadziło do ustawodawstwa krajowego przepisy dotyczące odpowiedzialności pośredników.

- 41 Opowiadając się za utrzymaniem w mocy zasady prawa krajowego, zgodnie z którą dostawca odpowiada jak producent, wypracowanej w ramach orzecznictwa przed wejściem w życie dyrektywy i potwierdzonej ustawą dokonującą transpozycji rzeczony dyrektywy, rząd duński powołuje jednocześnie, zamieszczone w pkt 16 powołanego protokołu, oświadczenie Rady wyrażające „życzenie, by państwa członkowskie, stosujące obecnie przepisy w zakresie ochrony konsumentów korzystniejsze niż przepisy wynikające z dyrektywy, nie korzystały z możliwości przewidzianych dyrektywą w celu obniżenia poziomu ochrony” [tłumaczenie nieoficjalne].
- 42 Należy w tym względzie przypomnieć, po pierwsze, że jeżeli zamieszczone w protokole z posiedzenia Rady oświadczenie nie znajduje żadnego odzwierciedlenia w treści przepisu prawa wtórnego, nie może być ono brane pod uwagę przy wykładni tego przepisu (zob. w szczególności wyroki: z dnia 26 lutego 1991 r. w sprawie C-292/98 Antonissen, Rec. str. I-745, pkt 18 i z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie C-375/98 Fazenda Publica, Rec. str. I-4243, pkt 26).
- 43 Po drugie, oba oświadczenia, do których odwołuje się rząd duński, nie uzasadniają dokonania, wbrew treści i logice tekstu, zmiany określonego dyrektywą kręgu podmiotów ponoszących odpowiedzialność. W szczególności nie mogą one być powoływane w celu umożliwienia państwom członkowskim przeniesienia na dostawcę, poza ograniczonymi przypadkami ujętymi w art. 3 ust. 3, ciężaru odpowiedzialności, jaką na mocy dyrektywy ponosi producent.

44 Odnosząc się do argumentu rządu duńskiego, że taka wykładnia dyrektywy może spowodować obniżenie poziomu ochrony konsumentów w Danii, należy stwierdzić, iż ewentualne rozszerzenie na dostawców zakresu ustanowionej dyrektywą odpowiedzialności jest kompetencją prawodawcy wspólnotowego, do którego, jak w niniejszym przypadku, należy zmiana omawianych przepisów.

45 W tych okolicznościach na pierwszą część pytań przedłożonych przez sąd odsyłający należy udzielić następującej odpowiedzi: dyrektywę należy interpretować w taki sposób, że zasada prawa krajowego, zgodnie z którą dostawca ponosi, poza przypadkami wymienionymi w sposób enumeratywny w art. 3 ust. 3 dyrektywy, odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, jaką dyrektywa nakłada na producenta, pozostaje z nią w sprzeczności.

W przedmiocie przeniesienia na dostawcę odpowiedzialności za winę po stronie producenta

46 W drugiej części pytań sąd odsyłający zapytuje, czy przepis prawa krajowego, zgodnie z którym dostawca odpowiada bez ograniczeń za winę po stronie producenta w przypadku szkody wyrządzonej przez wadę w produkcie, pozostaje w sprzeczności z dyrektywą.

47 Należy w tym względzie przypomnieć, iż w ww. wyrokach w sprawach: Komisja przeciwko Francji (pkt 22), Komisja przeciwko Grecji (pkt 18) i González Sánchez (pkt 31) Trybunał orzekł, że art. 13 dyrektywy należy interpretować w taki sposób, że

reżim ustanowiony na mocy dyrektywy nie wyłącza stosowania innych reżimów odpowiedzialności umownej i pozaumownej, o ile opierają się one na innych podstawach, takich jak rękojmia za wady ukryte lub wina.

- 48 W tych okolicznościach należy na drugą część pytań przedłożonych przez sąd odsyłający udzielić następującej odpowiedzi: dyrektywę należy interpretować w ten sposób, że zasada prawa krajowego, zgodnie z którą dostawca odpowiada bez ograniczeń za winę po stronie producenta, nie pozostaje z nią w sprzeczności.

W przedmiocie ograniczenia skuteczności wyroku w czasie

- 49 W razie gdyby Trybunał nie przyjął wykładni dyrektywy, za którą opowiadał się rząd duński i poszkodowani, zwrócili się oni do Trybunału o ograniczenie skuteczności wyroku w czasie. Na poparcie swego wniosku powołali w szczególności poważne skutki dla pewności prawa i konsekwencje finansowe, jakie wyrok mógłby spowodować dla poszkodowanych w wielu sporach dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe rozstrzygniętych od wejścia w życie dyrektywy.

- 50 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wykładnia przepisu prawa wspólnotowego, dokonana przez Trybunał w ramach kompetencji przyznanej mu w art. 234 WE, wyjaśnia i precyzuje w miarę potrzeb znaczenie oraz zakres tego przepisu, tak jak powinien lub powinien być rozumiany i stosowany od chwili jego wejścia w życie. Z powyższego wynika, że sądy mogą i powinny stosować taką wykładnię przepisu

również do stosunków prawnych powstałych przed wydaniem wyroku w sprawie wniosku o dokonanie wykładni, jeżeli spełnione są wszystkie pozostałe przesłanki wszczęcia przed właściwym sądem postępowania w sprawie związanej ze stosowaniem takiego przepisu (zob. w szczególności wyroki: z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawie 24/86 Blaizot, Rec. str. 379, pkt 27 i z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman, Rec. str. I-4921, pkt 141).

- 51 Należy przypomnieć w tym względzie, iż jedynie tytułem wyjątku, stosując podstawową zasadę pewności prawa, będącą elementem wspólnotowego systemu prawnego, Trybunał może ograniczyć w stosunku do wszystkich zainteresowanych możliwości powoływania się na przepis, którego wykładni dokonał, w celu podważenia stosunków prawnych nawiązanych w dobrej wierze. Aby tego rodzaju ograniczenie mogło mieć miejsce, winny zostać spełnione dwie istotne przesłanki, mianowicie dobra wiara zainteresowanych i ryzyko poważnych konsekwencji (zob. w szczególności wyroki: z dnia 28 września 1994 r. w sprawie C-57/93 Vroege, Rec. str. I-4541, pkt 21 i z dnia 12 października 2000 r. w sprawie C-372/98 Cooke, Rec. str. I-8683, pkt 42).
- 52 Należy niemniej jednak przypomnieć, iż w art. 11 ust. 3 ustawy nr 371, ustawodawca duński odwołał się do mechanizmu roszczenia regresowego, znanego większości systemów prawnych, przewidując, iż dostawca, który wypłacił odszkodowanie osobie poszkodowanej wskutek szkody wyrządzonej wadliwym produktem, ma prawa domagać się zwrotu świadczenia od producenta. Należy zatem stwierdzić, że dostawca odpowiadający względem poszkodowanego może, co do zasady, dochodzić zwrotu świadczenia w warunkach zapewniających pewność prawa.
- 53 W tych okolicznościach, bez potrzeby przeprowadzenia analizy dopuszczalności ewentualnego roszczenia służącego dostawcy przeciw poszkodowanym, którym wypłacono odszkodowanie, oraz badania kwestii dobrej wiary zainteresowanych, wniosek poszkodowanych i rządu duńskiego, wobec faktu, iż nie dostarczyli oni żadnego dowodu na poparcie twierdzenia, jakoby niniejszy wyrok, o ile jego

skuteczność nie zostanie ograniczona w czasie, stwarza ryzyko spowodowania poważnych konsekwencji, należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

- 54 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę Rady z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe (85/374/EWG) należy interpretować w taki sposób, że:

- **zasada prawa krajowego, zgodnie z którą dostawca ponosi, poza przypadkami wymienionymi w sposób enumeratywny w art. 3 ust. 3 dyrektywy, odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, jaką dyrektywa nakłada na producenta, pozostaje z nią w sprzeczności;**

- **zasada prawa krajowego, zgodnie z którą dostawca odpowiada bez ograniczeń za winę po stronie producenta, nie pozostaje z nią w sprzeczności.**

Podpisy